

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VII. Diluuntur argumenta quartæ essentiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Ad confirmationem nego sequelam Majoris: ut enim Deus dici possit per se primò & essentialiter infinitus, sufficit quod infinitas concipiatur ut modus divinæ naturæ in ea transcendentaliter imbibitus, & ab ea impræscindibilis: sicut ad hoc ut creatura dicatur, & sit intrinsecè & essentialiter finita, sufficit finitatem esse modum ejus naturæ, ab ea inseparabilem.

Objicies quarrò contra eandem conclusionem: Ens infinite perfectum debet includere in suo conceptu quidditati vo omnes perfectiones simpliciter simplices: Sed natura divina est infinite perfecta: Ergo debet essentialiter includere cumulum omnium perfectionum quæ sunt in Deo, ac proinde constitui per infinitatem.

Respondeo distinguendo Majoris: ens infinite perfectum, debet includere in suo conceptu quiddativo omnes perfectiones simpliciter simplices, explicitè vel implicitè, concedo Majoris: explicitè, nego Majoris, & concessa Minori, distinguo Consequens distinctione Majoris.

Dices, Ens infinite perfectum debet includere in suo conceptu omnes perfectiones simpliciter simplices, perfectissimo modo: Sed perfectius est eas continere explicitè, quam solum implicitè: Ergo non solum implicitè, sed etiam explicitè eas continere debet.

Respondeo distinguendo Majoris: Debet eas continere modo perfectissimo, quem petit aut patitur natura divina, concedo Majoris: quem natura divina non petit, aut non patitur, nego: natura autem divina, ut talis est, non petit, nec patitur alium modum continendi divina attributa, quam implicitè & radicaliter, quia natura, ut natura est, se habet, vel concipitur, per modum radices, seu principii, saltem virtualis, suarum proprietatum, subindeque in suo conceptu illas explicitè saltem, non includit, sed radicaliter tantum & implicitè.

Objicies quarrò contra tertiam conclusionem. Illud est constitutum natura divinæ, quod Deus suam naturam & quidditatem declaratans, expressit in sacra Scriptura: Sed Deus in Scriptura suam quidditatem & naturam declaratans Moyli, Exodi 3. non aliter eam expressit, quam per hoc quod est ipsum esse, & ens per essentiam, dixit enim, Ego sum qui sum, & qui est misit me ad vos: sive ut habet versio Græca, *ἐγώ εἰμι ὁ θεός*: id est, ego sum ipsum ens. Quæ verba ponderans D. Hilarius libro 2. de Trinitate hæc scribit: Admiratus sum tam absolutam Dei significationem, quæ Natura Divina incomprehensibilem cognitionem, aptissimo ad intelligentiam humanam sermone loqueretur. Non enim aliquid magis proprium Deo, quam esse intelligitur: quia id ipsum quod est, neque desinentis est aliquando, neque capri.

Accedit etiam D. Thomas, qui variis in locis docet quod esse, est essentia, seu quidditas Dei, Et i. part. quæst. 13. art. 11. affirmat nomen, qui est, propriissimum esse inter omnia divina nomina, sicut & nomen illud ineffabile Tetragrammaton יהוה יהוה, quod Judæi pronuntiare non audebant: eò quod ab ipsis haberetur sacratissimum, utpote nomen Dei primarium & essentialiale, radiceque omnium aliorum nominum; illud enim deducitur à radice Hebraica יהוה Hah, quæ idem valet, ac est, de quo videri potest noster Malvenda Exodi 3.

Confirmatur: Illa ratio est constitutiva naturæ divinæ, quæ exprimit majorem perfectionem

& actualitatem: Sed esse, cum sit magis abstractum & illimitatum, quam intelligere, exprimit majorem perfectionem & actualitatem. Ergo naturam divinam constituit.

Confirmatur amplius: Esse à se, seu esse increatum, prius est quam intelligere: Ergo cum natura sit id quod primò concipitur in re, esse à se erit constitutum naturæ divinæ, non verò intelligere.

Ad objectionem respondeo, quod quando Scriptura & Patres expriment essentia & quidditatem Dei per esse, seu per rationem entis per essentiam, loquuntur de substantia & essentia Dei largè sumpta, & quatenus habet rationem transcendentis increati; Deum que solum considerant, ut ens increatum, & quatenus à creaturis distinguitur: non verò ut est intra lineam naturæ, & prout divina essentia se habet ut radix divinorum attributorum, & ab illis virtualiter distinguitur, de qua solum hic agimus. Similiter quando D. Thomas docet nomen, *Qui est*, esse Deo propriissimum, loquitur de Deo sub illo conceptu generali & transcendentali entis increati, non verò sub conceptu speciali naturæ, ut natura est, & radix attributorum, sub qua ratione ibidem docet, hoc nomen non significare ipsam naturam & quidditatem Dei, sed potius quoddam pelagus substantiæ infinitum: id est, aliquid transcendens in ordine increato, & commune naturæ, relationibus, & attributis, ut supra retulimus.

Ad primam confirmationem dicendum est, esse per se, non exprimere majorem perfectionem & actualitatem, quam intelligere per se subsistens: quia licet esse sit magis abstractum, abstractione potentiâ & universali; id est magis commune & universale, quam intelligere, non tamen abstractione formali, quia non est magis remotum à potentialitate: sicut enim esse est ultimus actus ordinis entitativi, ita intelligere est ultima actualitas gradus intellectivi, ut docet D. Thomas loco supra relato.

Ad secundam confirmationem distinguo Antecedens: esse à se, seu esse increatum, prius est quam intelligere, per modum transcendentis, & communis prædicati, concedo Antecedens: per modum gradus quasi differentialis naturæ divinæ constituentis, nego Antecedens, & Consequentiam: licet enim ens, substantia, corpus, & vivens, sint priora rationalitate; tamen per istam & non per illa, natura hominis constituitur.

§. VII.

Diluuntur argumenta quarta sententia.

IN favorem quartæ sententiæ, quæ docet naturam divinam constitui per immaterialitatem, & intellectualitytem radicalem, plura solent proponi argumenta, quæ breviter hîc proponemus, ac diluemus.

In primis objicitur celebris autoritas D. Thomæ, qui infra quæst. 14. art. 1. demonstrat Deum esse intelligentem, ex eo quod est immaterialis: Ergo ex D. Thoma, natura divina non constituitur per ipsum intelligere actuale, sed per rationem substantiæ immaterialis, & radicaliter intellectivæ. Consequentia manifesta videtur, natura enim & quidditas rei, est id quod primò in ea concipitur, & per quod cætera demonstrantur.

Secundò, Natura Divina debet proportionaliter

liter constitui, sicut alia natura intellectuales: A
Sed natura Hominis, v.g. constituitur per hoc
quod sit radicaliter intellectiva, intellectuone
humana & natura Angeli per hoc quod sit radi-
caliter intellectiva intellectuone Angelica, unde
communiter dicitur, quod verba in definitio-
nibus non dicunt actum, sed aptitudinem: Ergo
etiam natura Dei consistit in intellectualitate
radicali, non verò in ipso intelligere actuali.

Tertio, Conceptus natura, est conceptus
principii & radicis operandi; illa enim defini-
tur primum principium motus & quietis: Ergo
nisi invertamus definitionem naturae, non possu-
mus ejus conceptum transferre in Deum, nisi
constituamus naturam divinam per principium
& radicem intelligendi.

Denique: Per illud constituitur formaliter na-
tura divina, quod participatur à gratia sanctifi-
cante; illa enim (ut suo loco demonstrabitur)
est participatio formalis naturae divinae: Sed
gratia, cum sit habitus quidam supernaturalis,
separabilis ab actu secundo, participat tantum
intellectualitatem divinam, non verò ipsum in-
telligere actuale, quod solum participatur à vi-
sione beata, per quam beati constituuntur in
actu secundo intelligentes, & videntes divinam
essentiam: Ergo natura divina per intellectu-
aliter radicalem, non verò per ipsum intelli-
gere actuale constitui.

35 Ad primum solutio constabit ex dicendis ar-
ticulo sequenti.

Ad secundum, nego Majorem: cum enim na-
tura angelica & humana sint potentiales, debent
constitui per intellectualitatem radicalem, & non
per ipsum intelligere actuale: natura verò divi-
na, cum sit actus purus, & omnis potentialitatis
expers, non potest constitui per vim intelligen-
di, sive radicalem, sive proximam, sed tantum per
ipsum intelligere purissimum & actualissimum.

36 Ad tertium dicendum est, conceptum naturae,
ut sic, & prout est analogice communis ad Deum
& creaturas, esse quidem conceptum principii &
radicis respectu proprietatum, quae ab illa dima-
nant, ac proinde naturam servaret etiam hunc
conceptum & rationem in Deo, & esse eminenti
quodam modo radicem divinorum attributo-
rum: non tamen est de ratione naturae, ut sic, &
prout est analogice communis Deo & creaturis,
quod se habeat per modum principii radicalis,
v. g. proximi ad actum intelligendum, sed hoc con-
venit solum naturae intellectuali creatae, ut talis
est, & ratione potentialitatis, quae non habet lo-
cum in natura divina, cum sit actus purissimus.

Ad ultimum, concessa Majori, distingo Mi-
norem. Gratia non participat intelligere divi-
num, adaequatè, concedo: inadaequatè, nego.

37 Explicatur: Intelligere divinum, quamvis pu-
rissimum & simplicissimum, ratione tamen suae
eminentiae & infinitatis; gerit in Deo diversa
munia inadaequata, ratione quorum potest di-
versimodè à creaturis participari: ut enim gerit
offices virtutis intellectivae, participatur à lumine
gloriae: ut supplet rationem operationis & co-
gnitionis, quae Deus beatificatur, participatur
per visionem beatam; ut autem habet rationem
naturae, participatur à gratia sanctificante: cum
enim propria ratio & conceptus naturae consi-
stat in hoc quod sit principium motus & quietis,
ac proinde radix proprietatum & potentiarum,
quae sunt principia proxima operationis; ad hoc
ut aliquid participet naturam divinam, ut na-

tura est, participare debet intelligere divinum,
sub ea ratione quae est radix divinarum opera-
tionum & attributorum: quo modo participa-
tur tantum à gratia sanctificante, non verò à lu-
mine gloriae, aut à visione beatifica: quia sola
gratia sanctificans, est radix & principium, à
quo fluunt & emanant virtutes supernaturales
& infusae, quae sunt participationes divinorum
attributorum, ut ostendemus in Tractatu de
Gratia.

§. VIII.

Solvuntur argumenta contra ultimam con-
clusionem.

38 **C**ontra ultimam conclusionem in primis ar-
guitur potest ex autoritate D. Thomae, qui
infra quaest. 26. art. 2. in corp. dicit, *In Deo non
est aliud esse & intelligere secundum rem, sed tantum
secundum intelligentiam rationem*: Ergo ex D.
Thoma intelligere in Deo non constituit natu-
ram divinam. Consequentia patet: si enim illud
esset divina natura constitutivum, non distin-
gueretur virtualiter ab esse & quidditate Dei,
subindeque in Deo esse & intelligere essent i-
dem non solum secundum rem, sed etiam secun-
dum intelligentiam rationem.

39 **C**Secundò, Natura & quidditas Dei, nihil om-
nino supponit prius, etiam secundum rationem,
& modum nostrum intelligendi: Sed intelli-
gere supponit aliquid prius in Deo, secundum ra-
tionem, & modum nostrum intelligendi: Ergo
in eo non consistit natura & quidditas Dei. Ma-
jor constat, natura enim est id quod primò con-
cipitur in re. Minor probatur: Intelligere in
Deo, cum sit operatio, secundum modum no-
strum concipiendi, supponit intelligentem, in-
tellectum, & speciem intelligibilem: Ergo sup-
ponit aliquid prius secundum rationem.

40 **C**Tertio, Intelligere divinum, saltem praesup-
ponere debet aliquod objectum virtualiter à se
distinctum, à quo specificetur, & in quod con-
naturaliter tendat: Sed illud non potest esse al-
liud quam essentia, vel natura divina: Ergo in-
telligere in Deo supponit naturam divinam, ac
proinde illam non constituit. Minor est certa, &
constabit ex dicendis art. 5. Major verò probatur:
Si intelligere divinum, non praesupponeret
aliquod objectum, à se virtualiter & ratione di-
stinctum, haberet seipsum pro objecto, & sic
non esset actus directus, sed reflexus; esset enim
intelligere sui ipsius: Sed hoc videtur absur-
dum: Ergo &c.

41 **C**Confirmatur primò, Intellectio actualis sup-
ponit objecti intelligibilitatem: Ergo intelli-
gere divinum supponit prius saltem ratione es-
sentiam divinam ut intelligibilem, & conse-
quenter eam non constituit, sed supponit prius
ratione constitutam.

42 **C**Confirmatur secundò: Volitio non potest
esse primum volibile: Ergo nec intellectio pri-
mum intelligibile, unde illa debet necessarìò
supponere aliquod objectum ratione distinctum,
in quod connaturaliter tendat. Consequentia
videtur legitima ex paritate rationis: Antecedens
verò docetur à Theologo cum D. Thoma
1.2. quaest. 1. art. 1.

43 **C**Quartò, Natura Divina debet esse radix, & ra-
tio à priori omnium divinorum attributorum:
Sed intelligere in Deo non est radix, nec ratio à
priori omnium attributorum, v.g. infinitatis, æ-
ternitatis &c. non enim ideo Deus est infinitus,
aut